

Interview Volgens Fred Pearce verdoezelt het IPCC welke klimaatextremen er kunnen loeren

Bang voor wat we niet weten

Fred Pearce: 'Klimaatseptici hebben gelijk dat de IPCC-consensus een probleem is, alleen wil dat niet zeggen dat het dus wel meevalt.' Foto Martijn Beekman / de Volkskrant

Het klimaatpanel IPCC doet het fout. Klimaatseptici hebben een punt. Is milieujournalist Fred Pearce om? Integendeel. 'We weten gevaarlijk weinig.' Door Martijn van Calmthout

Het keerpunt voor hemzelf kwam ergens in 2005, toen de Britse milieujournalist Fred Pearce op een conferentie over klimaat was, bijeengeroepen door de regering-Blair. De ene na de andere expert vertelde er over abrupte omslagen in het klimaat. Door wegvallende zeestromingen. Instabiele ijskappen. Ontdooiend permafrost, dat massaal methaan loslaat. Gashydraten in opwarmende diepzeeën. Regenwouden die de geest geven.

Pearce: 'Het gekke was dat iedereen met open mond luisterde naar collega's uit andere disciplines. Overall bleken aanwijzingen dat klimaatveranderingen, eenmaal in gang gezet, heel snel kunnen gaan. Iedereen dacht dat het toevallig alleen in zijn eigen vakgebiedje aan de hand was.'

Ook voor hemzelf kwamen tientallen jaren verslaggeven voor bladen als *New Scientist*, *Guardian*, *Times* en *HES* bij elkaar. 'Je hoort allerlei uit de lucht gegrepen paniekverhalen en bent getraind daar doorheen te kijken. Dit was anders.'

Eind vorig jaar verscheen in Nederlandse vertaling Pearce's boek *De laatste generatie* (Jan van Arkel, ISBN 978 90 6224 474 4) over mogelijke klimaatrampen. Na 400 generaties en 13 duizend jaar in een betrekkelijk betrouwbaar en relatief mild klimaat dat ongekende ontwikkelingen mogelijk maakte, is er gerede kans dat het abrupt en dramatisch misgaat.

Geen vrolijk boek, erkent hij, deze week even in Nederland voor interviews. 'Maar we moeten over deze dingen nadenken', zegt de middenvijftiger. Brilletje, baard, slobbertrui.

Want hoewel het klimaat inmiddels hoog en breed op politieke agenda's staat en in het publieke bewustzijn zit, is volgens Pearce nog steeds niet doorgedrongen welk gevaarlijk spel we in werkelijkheid spelen.

'Reconstructies wijzen uit dat dramatische veranderingen in het klimaat in de regel juist heel abrupt gaan. Tien graden opwarming in tien jaar, misschien zelfs wel een jaar. Twintig meter zeespiegelstijging in 40 jaar. Ik leerde op school dat ijstijden heel geleidelijk gingen, op geologische tijdschalen. Niet dus, weten we nu.'

Dat kan gemakkelijk worden opgevat als pure bangmakerij...

'Het is beangstigend, maar daarmee nog niet onwaar of onrealistisch. Toen ik me dat eenmaal realiseerde, kreeg ik het toch een beetje benauwd.'

De jongste rapportage van het VN-klimaatpanel IPCC schetst een veel geleidelijker opwarming tot 3 of 4 graden. En misschien een halve meter zeespiegelstijging. Is dat niet eng genoeg?

'Het is vooral een paradox. Het IPCC waarschuwt - en terecht - maar stelt tegelijk ook gerust. Het IPCC heeft een ingebouwd probleem omdat het de wetenschappelijke consensus moet weergeven. Daardoor worden extreme inzichten minder benadrukt. Niet omdat ze onmogelijk of ondenkbaar zijn, maar omdat ze onzeker zijn dan het simpelste rechttoe-rechtaan verhaal dat met grote zekerheid uit de modellen rolt.'

Zoals?

'Neem de ijskap van Groenland.

'De aarde heeft altijd de neiging gehad kleine verstoringen enorm te versterken'

Die smelt niet in één klap, althans volgens de bestaande IPCC-modellen. Want het is twee kilometer ijs, waar warme lucht niet meteen zoveel greep op heeft. Alleen zit in die modellen nog niet dat er inmiddels hele smeltmeren door barsten omlaag storten en de ijskap ook van onderaf aantast. We beginnen pas te vermoeden dat daarvoor veel meer ijs verdwijnt en de zeespiegel harder stijgt dan dan het IPCC stelt.'

Sterker nog, toen dat rapport vorig jaar verscheen, waren de berichten dat de zeespiegelstijging minder dramatisch leek dan eerder was berekend. Dat kan ook het gevolg van grotere precisie zijn.

'Zeker, alleen moet je begrijpen wat die zekerheid betekent. Die vloeit voort uit modellen waarin het gedrag van landijs onder een warme atmosfeer wordt doorgerekend, en de thermische uitzetting van de opwarmende oceaan. Dat kun je inderdaad steeds preciezer doen. Maar die smelttrivieren onder de ijskap, die als een soort glijbaan voor de gletsjers in de richting van de zee werken, zitten daar nog niet in.'

Kennelijk begrijpen ze er nog niet genoeg van om er harde uitspraken over te kunnen doen.

'Het IPCC streeft naar zo groot mogelijke zekerheden, omdat de politiek dat vraagt. Dat begrijp ik. Alleen blijven daardoor onzekerheden buiten beeld, die mogelijk veel belangrijker zijn.'

Maar ook hypothetischer. Je kunt wel zoveel verzinnen.

'Het merkwaardige feit doet zich voor dat de beste en meest serieuze wetenschappers momenteel engere dingen concluderen dan de actievoerders van Greenpeace. Wetenschappers voeren geen actie, hun berekeningen en waarnemingen sluiten niet uit dat er rare dingen

gebeuren. Gelukkig heeft het IPCC in zijn synthesrapport van november alsnog aangegeven waar de beperkingen van de prognoses zitten: in effecten waarvan we nog niet genoeg begrijpen, maar die mogelijk catastrofaal uitpakken.'

Klimaatseptici zeggen dan dat de deskundigen elkaar opjuttten.

'Ze hebben gelijk dat de consensus een probleem is, en dat die te veel zekerheid suggereert. Maar het is een denkfout dat verdeeldheid van experts betekent dat het allemaal wel me zal vallen. Ik zou IPCC eerder nog te voorzichtig willen noemen, te geruststellend. Er liggen dingen op de loer waarvan de meeste mensen en beleidsmakers geen idee hebben.'

Want het gaat mis?

'Dat weet ik niet, maar wel dat het systeem aarde altijd de neiging heeft gehad om kleine klimaatveranderingen enorm te versterken. Opwarming leidt tot smelten van sneeuw en ijs, waardoor de donkere aarde en zee meer warmte vasthouden en de opwarming nog verder doorzet. Omgekeerd nemen koudere zeeën meer kooldioxide op, waardoor het broeikaseffect wordt verzwakt en het verder afkoelt. Feedbacks zijn overal.'

Ijstijden ontstonden door variaties in de baan van de aarde en de instraling van de zon. Is het volpompen van de atmosfeer met kooldioxide niet iets heel anders?

'We graven elk jaar de koolstof op die de aarde in een miljoen jaar onder de grond heeft gestopt, en verbranden die. Dat lijkt me eerder een hardere trap tegen het klimaatstelsel, dan een zachtere. Maar het belangrijkste is dat het klimaat van nature de neiging heeft om te klappen als het een duw krijgt. Het is een slapend monster, een vreselijk en vinding-

rijk wild beest, dat we sarren met een stok.'

Wat moet het publiek met zo'n doemscenario?

'Zich realiseren dat we ons niet kunnen permitteren om het nog maar eens even aan te zien allemaal en te wachten tot we technologie hebben bedacht die het probleem verhelpt. Het gaat gemakkelijk mis, en we weten niet hoeveel tijd er nog is.'

Dat kan ook heel moedeloos stemmen. Machteloos. Wat kunnen we uitrichten tegen een heel boze aarde?

'Ik ben eigenlijk wel optimistisch. Twintig jaar geleden zou ik je hebben uitgelachen als je beweerde dat we ooit zouden proberen de CO₂-uitstoot te beperken. Nu doen we dat. We kunnen de atmosfeer zelfs van CO₂ ontdoen. Stap over op biobrandstoffen en berg de vrijkomende kooldioxide ondergronds op. We kunnen ons aandeel in de koolstofcyclus omdraaien. Als we maar willen.'

En willen we?

'Ik geloof dat er ook in onze collectieve opvattingen omslagpunten zitten, momenten van grote, meeslepende verandering. De laatste jaren vindt iedereen het opeens logisch dat je in de publieke ruimte niet rookt. Het is niet ondenkbaar dat we binnenkort afspreken dat het gebruik van steenkool echt niet meer kan.'

Het publiek lijkt anders een beetje moe te worden van alle gezanik over spaarlampen en groene stroom.

'Dat is ook heel begrijpelijk, iedereen wil verder met zijn leven. Laat de grotere machten het oplossen, met belastingmaatregelen en wetten. Regel het maar, we horen het wel. Niemand wil de hele dag aan CO₂ worden herinnerd.'